

C. TAB. III. De Potentiâ.

In doctrinâ de Potentiâ habenda est ratio

I. Abstracti, nemine ipsius potentia. Ubi

Magis propriè, cuius variae adducendae sunt distinctiones & divisiones, quarum

Secundâ, dividitur in

I. Activâ, de qua notandum,

2. Quomplex sit. Est verò in latiori hac significatione summa iterum duplex.

I. Libera, quae respicit opposita. Ubi notanda ejus

I. Partes, ex quibus quod I. Activâ, dicitur dammodo constare, & sunt: n. libera s. Libertas vel

III. Ejus quasi species. Est enim

I. talis vel

2. vel

1. In Mathematicis, ut cum linea potentiâ dicitur esse triangulus.
2. In Logicis, quatenus ibi unum de altero, v.g. animal vel album de homine, prædicari non repugnat.

Aequivoce pro quâdâ non-repugnantia, qualis est

3. Potentia objectiva Scoti, quæ nihil aliud est, quàm non-repugnantia rei ad produci: Sicut mundus ante creationem erat in potentia objectiva respectu Dei; contra *συνεχὺς* non est in potentia objectivâ, ne respectu Dei quidem, cum propter repugnantiam in terminis produci nequeat.

Primâ sumitur, vel, ut est

In secunda specie qualitaris, diciturque propterea prædicamentalis, ut e. gr. secundum Thomistâs, visus, auditus, &c.

Transcendens. Sunt enim & potentia, quæ sub secundâ specie qualitaris non comprehenduntur, quales sunt artes & alii habitus. Item potentia calefaciendi in igne, quæ ad tertiam speciem qualitaris pertinet, & potentia materiae primæ, quæ est ipsa ejus substantia.

I. Proponenda distinctiones. Sumitur ergo vox potentia.

1. Quid sit. Est verò, secundum Aristotelem, *principium transmutandi aliud, aut quatenus est aliud*. Ut ars Medica, quæ est principium, quod Medicus curat alium, vel etiam seipsum, verum non ut Medicum, sed ut ægrum. Alii autem existimant, hanc non esse definitionem potentia activæ in suâ latitudine, sed majoris eam esse ambitus. Idcirco Mendoza *Disq. Phys. II. sect. 2. §. 22.* ait, *potentiam activam esse, quæ virtute continet aliquem effectum, illumque potest producere, ut Omnipotentia Dei angelum*. Quæ in definitione nobis non placet, cum non excludatur illâ ea potentia in divinitate, quâ Pater ab omni æternitate genuit Filium, quæ activa non est, quia per illam Pater non aliud, sed alium produxit. Ergo brevius describimus ita: *Potentia activa est, quâ aliquid aptum est producere aliud*.

1. Ut opponitur *Servituti*: quomodo Civitas dicitur libera, quæ nulli subjecta est Principi.2. Ut opponitur *Coactioni*: & sic liberè dicitur agere, qui non violenter aut coactè agit. Ut e. gr. Intellectus liberè intelligit, oculus liberè videt, & bos esuriens liberè accurrit ad pabulum.3. Ut opponitur *necessitati*: quomodo liberè agit, qui potest agere & non agere, vel potest aliter agere. Et hoc modò sumitur in præsentia.Libertas *Exercitii* sive contradictionis, in hoc consistens, quod positis omnibus ad agendum requisitis aliquis possit agere & non agere. Sicut medicus potest pro lubitu præscribere ægrotis medicamenta, & non præscribere, homo potest scribere & non scribere, ambulare & non ambulare.Libertas quoad *speciem actus* s. *contrarietatis*, in hoc consistens, quod quis positis omnibus ad agendum requisitis eodem modò se habentibus potest contraria agere: Sicut pro lubitu potest quis ascendere & descendere, otiosi vel laborare.Per *essentiam*, qualis est sola voluntas.Per *participationem*, qualis est in homine sensitivus appetitus: Hic enim per se liber non est, cum etiam in brutis reperiatur, quæ libertate destituuntur; quatenus verò in homine appetitus aptus est audire rationem, & ei obedire, quodammodo libertatem & rationem participat. Sic homo potest sensibus imperare, ut abstinere à cibò, quod canis non potest. I. *Eth. cap. ult. Ordinata*, & sic dicitur, quod quis agat secundum ordinem vel legem præscriptam, ut quod princeps furem convictum suspendio afficit, & quod Deus facit, ut ex vite nascatur vinum.*Absoluta*, & sic dicitur, quod quis agat, non habitâ ratione legis aut ordinis instituti, sed contra vel præter eum, ut quod princeps furi penam suspendii mutat in pecuniariam, vel plane delicti gratiam facit; quod Christus aquam convertit in vinum; quod Sol petente Jesu stetit, *10. XXIV. 15.*II. *Naturalis*, quæ positis omnibus & iisdem ad agendum requisitis, non potest non agere, nec etiam agere diversa, ut ignis e. gr. appositis stipulis vel ligno non potest non comburere.II. *Passiva*